

ΣΤΙΣ 20 Ιουλίου του 1994 ο Α. Παπανδρέου κάλεσε στο Μέγαρο Μαξίμου το ΕΓ. Όταν τελείωνε η συνεδρίαση ανακοινώνει ότι αυτός που θα διεκδικήσει εκ μέρους του ΠαΣοΚ το αξίωμα του δημάρχου Αθηναίων τον Οκτώβριο θα είναι ο Θ. Πάγκαλος! Όλοι μένουν άναυδοι. Τρεις ημέρες πριν, ο ίδιος ο Θ. Πάγκαλος έχει μια συνάντηση με τους «λογαγούς» στο επιστάριο «Διοσκούροι» στο Νέο Ψυχικό, αλλά δεν τους αναφέρει τίποτε, παρ' ότι γνώριζε. Ο Α. Παπανδρέου τον είχε καλέσει ήδη στο Λαγονήσι και τον ανακοίνωσε τις προθέσεις του. Στο ΠαΣοΚ επικράτησε κύμα αιφνιδίου ενθουσιασμού. Στους πανηγυρισμούς δεν συμμετείχε ο Στ. Μπένος, που ήταν ως εκείνη τη στιγμή ο επικρατέστερος υποψήφιος.

Αλλά δεν ήταν ο μόνος. Στο επιτελείο του Κ. Σημίτη θυμήθηκαν τις υπόνειες για την πρόλευση του ρεύματος υπέρ του Θ. Πάγκαλου και άρχισαν να ερευνούν αν με αυτόν τον τρόπο ο Α. Παπανδρέου έδωσε το «βαγνιόλιδο των Περιδικών» στον υπουργό του. Η υποψηφιότητα Πάγκαλου τους θορυβεί, αλλά δεν εκδηλώνουν την ανησυχία τους και συνεδριάζουν σχεδόν καθημερινά. Τον Αύγουστο του 1994 αποφασίζουν ότι εκ των πραγμάτων πρέπει να πυκνώσουν τις κινήσεις τους και να κινηθούν ανεξαρτήτως των εξελίξεων στις δημοτικές εκλογές. Θέτουν μάλιστα ως «κρίσιμο χρονικό όριο» τον Φεβρουάριο του 1995.

«Αν δεν γίνει τίποτε ως τότε, θα πάρουμε προτοβουλία».

Η επιλογή του χρόνου δεν γίνεται τυχαία. Τότε θα έχει κριθεί οριστικά αν θα είναι ο Α. Παπανδρέου ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Και «προτοβουλία» σημαίνει ανοιχτή αμφισβήτηση του σε περίπτωση που παρέμενε στο Μέγαρο Μαξίμου. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζονται στελέχη, που δεν υπάρχουν. Στη Βουλή στο «κλίμα Σημίτη» κινούνται μόνο πέντε άνθρωποι: οι Γ. Δρυς, Χρ. Ροκόφυλλος, Θ. Κοτσώνης, Χ. Καστανίδης, Α. Μπαλιτάς. Στο ΕΓ ο Κ. Σημίτης είναι σχεδόν μόνος του και περιμένει κάποια βοήθεια από τον Στ. Τζουμάκα. Είναι οργανώσεις του ΠαΣοΚ οι επιρροές είναι ακόμη περιορισμένες και υπάρχουν κυρίως χάρην των σχέσεων με τους «λογαγούς» και την «ομάδα Γεννημάτα».

Αποφασίζουν να ξεκινήσουν τη συστηματική δυνάμει από την επαρχία, ακολουθώντας το κλασικό «όχιμα του Μάου». Ο Θ. Τσοουκάτος επισκέπτεται διακριτικά όλη την Ελλάδα. Είναι η «στρατηγική του Σαββατοκύριακου» που εφήμιζαν ήδη. Πολύ σύντομα όμως θα αναληφθούν οι επί μέρους συναντήσεις στελεχών δεν οδηγούν πουθενά. Μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητας του Θ. Πάγκαλου, οι προδοσίες της κοιμιστικής βάσης σπέρνουν προς αυτόν. «Χρειάζεται και εντυπωσιασμός» επισημαίνουν ορισμένοι στον Κ. Σημίτη, ο οποίος σέφεται πριν από τον Δεκαπενταύγουστο. Δηλαδή:

1993-1996
Τα τρία χρόνια που συγκλόνισαν το ΠαΣοΚ

ΜΕΡΟΣ 2ου

Το μυστικό ημερολόγιο του Σημίτη

Του Γ. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η επιλογή του χρόνου δεν γίνεται τυχαία. Τότε θα έχει κριθεί οριστικά αν θα είναι ο Α. Παπανδρέου ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Και «προτοβουλία» σημαίνει ανοιχτή αμφισβήτηση του σε περίπτωση που παρέμενε στο Μέγαρο Μαξίμου. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζονται στελέχη, που δεν υπάρχουν. Στη Βουλή στο «κλίμα Σημίτη» κινούνται μόνο πέντε άνθρωποι: οι Γ. Δρυς, Χρ. Ροκόφυλλος, Θ. Κοτσώνης, Χ. Καστανίδης, Α. Μπαλιτάς. Στο ΕΓ ο Κ. Σημίτης είναι σχεδόν μόνος του και περιμένει κάποια βοήθεια από τον Στ. Τζουμάκα. Είναι οργανώσεις του ΠαΣοΚ οι επιρροές είναι ακόμη περιορισμένες και υπάρχουν κυρίως χάρην των σχέσεων με τους «λογαγούς» και την «ομάδα Γεννημάτα».

Αποφασίζουν να ξεκινήσουν τη συστηματική δυνάμει από την επαρχία, ακολουθώντας το κλασικό «όχιμα του Μάου». Ο Θ. Τσοουκάτος επισκέπτεται διακριτικά όλη την Ελλάδα. Είναι η «στρατηγική του Σαββατοκύριακου» που εφήμιζαν ήδη. Πολύ σύντομα όμως θα αναληφθούν οι επί μέρους συναντήσεις στελεχών δεν οδηγούν πουθενά. Μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητας του Θ. Πάγκαλου, οι προδοσίες της κοιμιστικής βάσης σπέρνουν προς αυτόν. «Χρειάζεται και εντυπωσιασμός» επισημαίνουν ορισμένοι στον Κ. Σημίτη, ο οποίος σέφεται πριν από τον Δεκαπενταύγουστο. Δηλαδή:

«Αν δεν γίνει τίποτε ως τότε, θα πάρουμε προτοβουλία».

Βάσω Παπανδρέου

Η οικοδόσπινα των «τεσσάρων». Κοιτόπουλο, σπανακόπιτα, πολιτική συζήτηση και αμψχανία!

Θ. Πάγκαλος

Από το δίκτυο της συνωμοσίας

Γεννιέται το κόμμα

Κεντρική Επιτροπή. Συζητούν αρκετά, αλλά δεν συμφωνούν σε όλα. Η Άννα Διαμαντοπούλου, π.χ., εστιάζεται όταν ακούει ότι θα δημιουργηθούν «μηχανισμό», καταφεύγοντας σε μεθόδους που κατά τα λοιπά αποδοκίμαζαν. Πιστεύει ότι ο Κ. Σημίτης πρέπει να γίνει αποδεκτός για τις θέσεις του, χωρίς παρασηκναιές δραστηριότητες. Ο Θ. Τσοουκάτος είναι πιο πρακτικός:

«Πρέπει να οργανωθούμε. Θα χρειαστεί να συζητήσουν περισσότερες από τέσσερις ώρες για να καταλήξουν σε μια απόφαση που επρόκειτο να αποδειχθεί θετική για τα μεσοία και κατώτερα στελέχη του ΠαΣοΚ».

«Να δημιουργήσουν ένα «Δίκτυο Επικοινωνίας».

Θα είναι μια πανελλαδική, άτυπη και προφανώς «παράνομη» οργάνωση που θα αναλάβει να εξελιχθεί σε όλο το ΠαΣοΚ το «ρεύμα πολιτικής σκέψης που εκπροσωπούν» και το οποίο θα είναι πλέον αναγνωρισμένο από το γενικό σύνθημα: «Εκσυγχρονισμός». Από εκείνη τη στιγμή ο Κ. Σημίτης εισήλθε σε ένα τρένο χωρίς φρένα. Θα μπει για να καλά στο παιχνίδι, γνωρίζοντας ότι δεν μπορεί πλέον να κάνει πίσω.

Π. Λάμπρου: εκ των εμπιστών του Α. Παπανδρέου, που ανεπίσημα εγκαινιάσει ως «κάπ σπίνου» οι «εκσυγχρονιστές»

«Η «Β' Πανελλαδική»

Μία εβδομάδα μετά τις εκλογές, η «ομάδα Σημίτη» αναλύει τα αποτελέσματα. Εκτιμούν ότι κατ' αρχήν αυτός που είχε λόγους να είναι ευτυχής με την ανακοπή της ανοδικής πορείας του Θ. Πάγκαλου ήταν ο Α. Τσοουκάτος. Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι οι εξελίξεις βαίνουν και προς όφελός τους διότι, όπως είχε κάποιος, «η πολιτική που πήγαμε από εκεί πάλι κρυφά πάει στα Χανιά, στο σπίτι του Εμμ. Τσαοφράκη όπου τον περιμένουν κάποια τοπικά στελέχη. Ούτε αυτή η δεύτερη έξοδος υπέσπεσε στην αναμνήση των επισημών κομματικών ραντίο».

Υστερα από αυτή την «εξόρμηση» στην Κρήτη η επιτελική ομάδα συνεδριάζει και αποφασίζει ότι πρέπει να συμβαλέει στη δημιουργία συνθηκών που θα διευκολύνουν τις αναγκαίες εκδηλώσεις στελεχών σε όλη την επικράτεια. Αποφασίζουν να εντεινούν τις αποδι-

Π. Αυγερινός

Επελέγη από τον Α. Παπανδρέου ως υποψήφιος δήμαρχος, αλλά έχασε τις εκλογές και κατόπιν έγινε ο ένας «τέσσερις»

Μετείχε στην ομάδα των «τεσσάρων» αθόρυβα

Κ. Λαλιώτης

Ο πέμπτος απών. Τον περίμεναν στον μυστικό δείπνο του Χαλανδρίου αλλά «τους έστισε»

στο δείπνο των «τεσσάρων»

των εκσυγχρονιστών

μην, Β. Ηλιάδης από τα Ιωάννινα. Για πρώτη φορά μετέχει και ο Σ. Κοσιμάδης, που είναι γενικός γραμματέας στο υπουργείο Εμπορίου. Την ίδια ημέρα 11 βουλευτές του ΠαΣοΚ αρνούνται να ψηφίσουν το νομοσχέδιο για τη μετοχοποίηση του ΟΤΕ δηλώνοντάς τον «παράνομο» και ο Αλ. Σαμανιάνης τον καταψηφίζει ευθέως. Η ηγεσία του ΠαΣοΚ δεν αντάρα. Σε άλλες εποχές θα είχαν πέσει κεφάλια. Οι συνεργάτες του Κ. Σημίτη διαπιστώνουν με ικανοποίηση ότι το κλίμα ανόρθωσε τους διορισμένους και αναζητούν την κατάλληλη περιοχή για την τρίτη έξοδο στην επαρχία. Τότε ο Α. Μανιλιάνης συλλαμβάνει μια ιδέα: να επιχειρήσουν μια μυστική συνάντηση στην Πάτρα. Ο Θ. Τσοουκάτος αντάρα:

«Μέσα στην έδρα τον Α. Παπανδρέου. Είναι πρόκληση. Θα τα γιάσουμε όλα».

Η παράνομη σύσκεψη οργανώνεται τελικά στην ορεινή προπεύση, στο σπίτι του γιαντρού Γ. Νικολακόπουλου. Τον Κ. Σημίτη συνοδεύει ο Α. Μανιλιάνης. Στη σύσκεψη πήραν μέρος οι Κ. Χαριστόπουλος, Γ. Βιδάλης, Γ. Στάμος, ο πρώην βουλευτής Π. Σαλαμαλιάνης και οι Μ. Τσελέντζης και Ν. Αντωνόπουλος.

Χρ. Πρωτόπαπας: πρωταγωνιστής στη σύνδεση των συνδικαλιστών του ΠαΣοΚ με την «ομάδα Σημίτη»

«Οι «τέσσερις»

Στις 12 Νοεμβρίου 1994 ο Κ. Σημίτης ηγηναίει στη Δράμα για να εγκαινιάσει ένα φράγμα. Το πρώτο του

μην, Β. Ηλιάδης από τα Ιωάννινα. Για πρώτη φορά μετέχει και ο Σ. Κοσιμάδης, που είναι γενικός γραμματέας στο υπουργείο Εμπορίου. Την ίδια ημέρα 11 βουλευτές του ΠαΣοΚ αρνούνται να ψηφίσουν το νομοσχέδιο για τη μετοχοποίηση του ΟΤΕ δηλώνοντάς τον «παράνομο» και ο Αλ. Σαμανιάνης τον καταψηφίζει ευθέως. Η ηγεσία του ΠαΣοΚ δεν αντάρα. Σε άλλες εποχές θα είχαν πέσει κεφάλια. Οι συνεργάτες του Κ. Σημίτη διαπιστώνουν με ικανοποίηση ότι το κλίμα ανόρθωσε τους διορισμένους και αναζητούν την κατάλληλη περιοχή για την τρίτη έξοδο στην επαρχία. Τότε ο Α. Μανιλιάνης συλλαμβάνει μια ιδέα: να επιχειρήσουν μια μυστική συνάντηση στην Πάτρα. Ο Θ. Τσοουκάτος αντάρα:

Χρ. Πρωτόπαπας: πρωταγωνιστής στη σύνδεση των συνδικαλιστών του ΠαΣοΚ με την «ομάδα Σημίτη»

«Οι «τέσσερις»

«Οι «τέσσερις»

Στις 12 Νοεμβρίου 1994 ο Κ. Σημίτης ηγηναίει στη Δράμα για να εγκαινιάσει ένα φράγμα. Το πρώτο του

μην, Β. Ηλιάδης από τα Ιωάννινα. Για πρώτη φορά μετέχει και ο Σ. Κοσιμάδης, που είναι γενικός γραμματέας στο υπουργείο Εμπορίου. Την ίδια ημέρα 11 βουλευτές του ΠαΣοΚ αρνούνται να ψηφίσουν το νομοσχέδιο για τη μετοχοποίηση του ΟΤΕ δηλώνοντάς τον «παράνομο» και ο Αλ. Σαμανιάνης τον καταψηφίζει ευθέως. Η ηγεσία του ΠαΣοΚ δεν αντάρα. Σε άλλες εποχές θα είχαν πέσει κεφάλια. Οι συνεργάτες του Κ. Σημίτη διαπιστώνουν με ικανοποίηση ότι το κλίμα ανόρθωσε τους διορισμένους και αναζητούν την κατάλληλη περιοχή για την τρίτη έξοδο στην επαρχία. Τότε ο Α. Μανιλιάνης συλλαμβάνει μια ιδέα: να επιχειρήσουν μια μυστική συνάντηση στην Πάτρα. Ο Θ. Τσοουκάτος αντάρα:

«Οι «τέσσερις»

Στις 12 Νοεμβρίου 1994 ο Κ. Σημίτης ηγηναίει στη Δράμα για να εγκαινιάσει ένα φράγμα. Το πρώτο του

και Χρ. Πρωτόπαπας με αντικείμενο το σχέδιο για τη διεύθυνση στους συνδικαλιστές. Ως τότε είχε μια αραφή επαφή με τη στελέχη της ΓΣΕΕ Χρ. Πρωτόπαπας, Πόπη Τσοουκάτου, Ι. Κουτσούκο, Χρ. Πολιζούκο, Πόπη Τσοουκάτου, Δ. Κουσελά και Α. Κανελλόπουλο. Ο τελευταίος κάνει ήδη συγκεντρώσεις συνδικαλιστών στο ταβερνάκι «Σώκος» στον Βόρωνα. Αποφασίζουν να μπουκναι οι συνδικαλιστές στο «Δίκτυο Επικοινωνίας» και να διευρυνθεί το κεντρικό επιτελείο. Τα νέα πρόσωπα είναι ο Γ. Πασιλαδής, που είχε ήδη επαφή με την ομάδα, και ο Γ. Παναγιώτης. Ως τότε ο άνθρωπος του Κ. Σημίτη στο γραφείο Τύπου του υπουργείου Βιομηχανίας ήταν η Μάνια Κοστοπούλου. Ο Γ. Παναγιώτης – τον οποίο είχε βάλει ο Α. Τσοουκάτος στο ΠαΣοΚ για να παρακολουθεί τον Τύπο – περνάει κάθε πρωί από το υπουργείο Βιομηχανίας και αφήνει ένα χαρτί με τα γεγονότα της ημέρας.

Από την πλευρά τους οι «τέσσερις» εκπλήσονται από τη χαλαρή αντιμετώπιση τους. Αποφασίζουν να συναντηθούν συχνά και να το κοινολογούν, ενώ ένα από τα πρώτα θέματα που τους απασχολούν είναι το ενδεχόμενο να διευρυνθούν. Π.χ., ο Χ. Καστανίδης εφάρμοξε ήδη επιθυμία να μετέχει ως πέμπτος, ενώ και ο Στ. Τζουμάκας είχε ανάλογες διαθέσεις. Υπερα από αμφισβητήσεις, η απάντηση είναι αρνητική: Οι τέσσερις θα μείνουν τέσσερις.

Αρχίζουν οι αναμετρήσεις

Αργά ή γρήγορα το θέμα με τους «τέσσερις» θα έφθανε και στον Α. Παπανδρέου. Πράγματι στις 22 Νοεμβρίου ερωτάται και δίνει μια απάντηση μάλλον δορορμητική: «Συναντήσεις εφόσον δεν βιάζονται το Κίνημα είναι επιρροδοκτικές. Όταν βιάζονται, δεν είναι». Αυτή ειδικά, βλάπτει ή δεν βλάπτει; Την επομένη όμως στη συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου είναι σαφής: «Δημόσια διαφώνια υπουργού με την κυβερνητική πολιτική δεν νοείται και δεν είναι αποδεκτή. Είναι και θα εκληφθεί στην ουσία ως δήλωση παραίτησης». Όλοι γυρίζουν προς τον Κ. Σημίτη. Η δήλωση τον «φροταροφάρει». Μία εβδομάδα αργότερα και υπό την πίεση του κλίματος που δημιουργεί η συνάντηση των «τεσσάρων», ο Α. Παπανδρέου αποφασίζει να ανοίξει τα χαρτιά του. Συγκάλε στις 29 Νοεμβρίου την ΚΕ και δηλώνει: «Δεν είναι στις προθέσεις μου και δεν πρόκειται να διεκδικήσω τη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας».

Ο ίδιος ο Θ. Τσοουκάτος ημενιέται ένα ακρό τρόπον ώστε να μην εντοπίζονται οι κινήσεις του. Είναι πρώο πήγε στο ΠαΣοΚ, άφησε το σακάκι του και έφυγε για το αεροδρόμιο. Πήρε το αεροπλάνο για τη Θεσσαλονίκη και από εκεί έφθασε οδικώς στη Δράμα. Έξωσε οδικώς σε στελέχη που είχαν συγκεντρωθεί σε ένα σπίτι, κατόπιν πήρε την αντίστροφη διαδρομή και το βράδυ βρέθηκε πάλι στο ΠαΣοΚ.

Ο Φλ. Κωνσταντίνου κάπ έμαθε για την παρουσία του Θ. Τσοουκάτου στη Δράμα και πήρε τον Α. Τσοουκάτο: «Ηρθε εδώ ο Τσοουκάτος και τους μάζεψε».

Ο Α. Τσοουκάτος παίρνει τον Π. Λάμπρου. Αυτός εξανίσταται: «Αχ, όλα στον Τσοουκάτο θα τα χρεώσουμε τώρα; Εδώ ήταν και χέες το πρωί και χέες το βράδυ. Θα μας τρελάνει».

Στις 8 Δεκεμβρίου οργανώνεται με προσηχή μια σύσκεψη στελεχών του Λεκανοπεδίου. Συμμετοχόν: ο Θ. Τσοουκάτος οπειθεί να διαρρηθεί στην πληροφορία.

νατι 25 έστισε, που αντιπροσωπεύουν όλες τις Νομαρχιακές Επιτροπές. Ανάμεσα τους ο Γ. Κυδωνάκης και ο Γ. Λυμπερογιάννης από την Α' Αθήνας, ο Ευ. Χρυσόστομος και ο Μ. Μαλιζός από την Α' Πελοποννήσου, ο Αθ. Ντερέκας, ο Α. Νικολαΐδης, ο Π. Λούσκος και ο Στ. Μιχαλάκος από τη Β1, ο Στ. Σερπιάδης από τη Β2, ο Μ. Ανδριανανάκης από τη Β4, ο Κ. Κόδας και ο Κ. Βερόνικος από τη Β5, η Δημήτρα Σπηλιδοπούλου από τη Β6. Ο Κ. Σημίτης τους μιλάει για μισή ώρα περίπου και αυτό που έκανε εντύπωση στους περισσότερους ήταν ότι τους ανέφερε για την ασχολίαση με τη Δημήτρα Λιάνη.

Την ίδια περίοδο, αρκετοί, μετέπειτα υποστηρικτές του Κ. Σημίτη θα αναβραθούν στην «κίνηση των τεσσάρων». Π.χ., στις 15 Δεκεμβρίου ο Ι. Παπαντωνίου επικρίνει την κυκλοφορία απόψεων με «κλειστούς κύκλους στελεχών». Οι αντιρρήσεις αυτές όμως δεν είναι αρκετές για να στηρίξουν μια δυναμική απάντηση εκ μέρους του Α. Παπανδρέου. Ο οποίος πάντως τις επόμενες ημέρες θα προσηβήθη να συμμαζεύει τα πράγματα για τουλάχιστον να απαλλαγεί από τον Κ. Σημίτη. Στις 16 Δεκεμβρίου δηλώνει στην ΚΟ: «Υπογράφω να θα σχολιάσει το έργο άλλου υπουργού ή την κυβερνητική πολιτική, παρατείται εκείνη τη στιγμή».

Η επιτελική ομάδα του Κ. Σημίτη ελάχιστα αλλάζει τον σχεδιασμό της μετά τη συνάντηση των «τεσσάρων». Στις 15 Νοεμβρίου οργανώνεται μια σύσκεψη στελεχών της Νομαρχίας ΠαΣοΚ στην οποία παρήνουν μέλος ο Γ. Σακελλίου, ο Μ. Τσελέντζης και ο Ι. Παναγιώτης. Την επομένη ο Δ. Ρέππας, Α. Μανιλιάνης και Χ. Καστανίδης θα συναντηθούν μόνο με τον Κ. Σημίτη στο σπίτι του. Η κυβέρνηση διά του Ευ. Βενιζέλου εκφράζει την αμψχανία της για τη σύσκεψη των «τεσσάρων», που έχει ήδη πάρει έκταση στα ΜΜΕ. «Αν υπήρχε πολιτικό θέμα, θα μπορούσε να τεθεί στα όργανα» λέει. Όλοι γνωρίζουν ότι ακριβώς αυτό είναι το πολιτικό θέμα: «Οι δεν ετίθη στα όργανα».

Στις 20 Νοεμβρίου ο Κ. Σημίτης καλεί σε μια στενή σύσκεψη τους Θ. Τσοουκάτο, Ρ. Σπυροπούλου

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ:

- Ποιος θα είναι ο αρχηγός
- Συσκέψεις με βουλευτές και υπουργούς
- Η συνδιάσκεψη